

Cuolástanlobiid guvllolaš dihtomeriin Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddain sihke Soađegili gielddas Sámi bálgosa guovllus jagiide 2023.

Deanu ja Njávdáma, Doallánjoga ja Báhcaveaji, Durdnos- ja Ovnnesjoga čázadagaid luosa ja dápmoha goargngunguovlluid guoskevaš guvllolaš lobiid dihtomeriin Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddain jagiide 2023.

Addojuvvon Vandas 23.12.2022

Mearrádus

Meahciráđđehus lea nannen dán mearrádušas guvllolaš guolástanlága 5 §:s oaivilduvvon guollebivddu guoskevaš dihtomeriid ja guolástanlága 10 §:a luosa ja dápmoha goargngunguovlluid sierralobiid dihtomeriid Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddain. Dihtomearit gusket Meahciráđđehusa hálddašan stáhta čáhceviidodagaid geavaheamis guolástussii. Nannejuvvon dihtomearit galget čuvvojuvot miedihettiin lobiid dahje attedettiin muđuid guolástanvuoigatvuođaid.

Guolástanlága 10 §:a 1 momeantta mielde Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gieldda olbmui lea vuoigatvuohta oažžut persovnnalaš nuvtá guolástanlobi ovdalis máinnašuvvon gielddain lean stáhtii gullelaš čáhceguovlluide. Guolástanlága 10 §:a 2 momeantta mielde Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gieldda olbmui lea vuoigatvuohta lotnut Meahciráđđehusas persovnnalaš áigodatlobi, mii addá vuoigatvuođa Meahciráđđehusa ásahan lohpeeavttuid siste vuoggabivdui olbmo ruovttugielddas lean stáhtii gullelaš Deanu ja Njávdáma, Doallánjoga ja Báhcaveaji, Durdnos- ja Ovnnesjoga čázadagaid luosa ja dápmoha goargngunguovlluin.

Dát gieldda olbmuid áigodatlobi oassi lea vuhtiiváldon guvllolaš oanehisáigge lohpejándordihtomeriid meroštallama ja nannema oktavuodas. Dihtomearit leat sirrejuvvon gielddaid ja lohpeguovlluid bokte. Luosa ja dápmoha goargngunguovlluid dihtomearri meroštallan vuodđuduvvá guolástanlága 10 §:a 3 momentii: "Árabut 2 momeanttas oaivilduvvon luosa ja dápmoha goargngunguovlluin dáhpáhuvan guollebivddus oassi várrejuvo miedihuvvot Meahciráđđehusas addojuvvon lága 18 §:a 2 momeanttas oaivilduvvon guvllolaš guollebivdodihhtomearrin."

Guvllolaš guolástanlobiid oasil mearrádušas leat sirrejuvvon stággobivddu ja bivddusguolástusa, guoskevaš guvllolaš dihtomearit. Luosa ja dápmoha goargngunguovlluid dihtomearit leat sirrejuvvon gielddaid ja lohpeguovlluid mielde. Dihtomearit leat almmuhuvvon lohpejándorin ja áigodatlohpín. Dihtomearremearrádušas ovdan buktojuvvon lohpeguovlluid lohpearrit ja guollebivddu ordnen lea gieđahallon golgotmánus 2022 Eanodaga (16.11.) ja Anára (14.11.) ja Ohcejoga (11.11.) gielddaid guovdu lean ráđđádallangottiin, maid cealkámušat leat girjejuvvon čeahkinbeavdegirjái. Ráđđádallangottiid bargun lea ee. gieđahallat stáhta eana- ja čáhceguovlluid ja daidda gullelaš luondduressursaid suvdilis ávkkástallama ja dikšuma (láhka Meahciráđđehusas 234/2016 39 §).

Sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 9 §:s oaivilduvvon ráđđádallangeatnegasvuođa vuodul virgeoapmahaččat ráđđádallet sámedikkiin buot sámiid ruovttuguovllu guoskevaš viiddis

ja mearkkašahtti doaibmabijuin. Ráđđádallangeatnegasvuoda ollašuhttimin áššáigullelaš virgeoapmahaš galgá várret sámediggái vejolašvuoda gullojuvot ja ráđđádallot áššis. Sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 4 §:a mielde sámiid ruovttuguovlluin oaivildit Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddaid ja Soađegili gieldda lean Sámi bálgosa guovllu. Dihtomearrémarrádušas lea gevojuvvon 5.12.2022 ráđđádallan Meahciráđđehusa ja Sámedikki gaskka. Lassin dihtomearrádušas lea bivdojuvvon 25.10.2022 cealkámuš Nuortalaččaid siidačoahkkimis nuortalašlága (253/1995) 56 §:a vuodul.

STÁGGOBIVDOLOBIT (EAI GUOSKKA GIELDDA OLBMUID NUVTTÁ GUOLÁSTANLOBI)

Lohpeguovlluguovdasaš* stággobivdodihtomearit jahkásaččat 2023

Gielda	Lohpeguovlu	Lohpejándoriid ja áigodatlobiid mearri jahkásaččat
Eanodat	1551 Eanodaga meahcci	16200 jdr ja 400 áigodatlobi
Anár	1562 Leammi álbmotmeahcci	1600 jdr
Anár	1563 UK-álbmotmeahcci*	2800 jdr ja 50 áigodatlobi
Anár	1564 Anára meahcceeana	16000 jdr ja 400 áigodatlobi
Anár	1579 Anára vánddardanguovlu	2800 jdr
Anár	1580 Anárjávri	14000 jdr ja 500 áigodatlobi
Utsjoki	1574 Ohcejoga meahcceguovlu**	

* = Lappi bálgosa guovllus lean rávdnječázit, earret Šuomâ, Muorravárjoga ja Kulasjoga gieraosiid, gullet Soađegili guovlluguovdasaš stággolohpái (3410 Nuorta-Lappi). Šuomâ-Muorravárjohka ja Kulasjoga gieraosit gullet Lohtu-Šuomâ luosa ja dápmoha goargŋunguovlluid lohpeviidodahkii (1568 Lohttu, Šuomâ).

** = Ohcejoga meahcceguovllu (1574) lohpeguovllu lobiid mearri nannejuvo sierra mearrádušain.

BIVDDUSLOBIT (EAI GUOSKKA GIELDDA OLBMUID NUVTTÁ GUOLÁSTANLOBI)

Bivdduslohpeidhtomearit Anára, Eanodaga ja Ohcejoga gielddain jahkásaččat 2023

Gielda	Lohpeguovlu	Lobiid mearri
Eanodat	1272 Eanodat	200 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Anár	1290 Anárjávri	1500 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Anár	1291 Anárjávri oalgečázit	800 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Ohcejohka	Ohcejoga duottarčázit*	

* = Ohcejoga duottarčáziid lobiid mearri nannejuvo sierra mearrádušain.

Bivdduslohpe dihtomearit Soađegili gielddas Lappi bálgoša viidodagas jahkásaččat 2023.

Gielda	Lohpeviidodat	Bivddusovttadagaid mearri
Soađegilli	Kuutusjávri	60 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Soađegilli	Garvinjávrrit (2 st.)	100 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Soađegilli	Kopsusjávri	64 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Soađegilli	Luirujávri	144 sáimma (eanemustá 4 sáimma/lohpi)
Soađegilli	Lokka dahkujávri	eanemustá 33 000 sáimma
Soađegilli	Poartabávtti dahkujávri	eanemustá 16 000 sáimma

LUOSA JA DÁPMOHA GOARGŅUNGUOVLLUID GUVLLOLAŠ LOBIID DIHTOMEARIT GUOLÁSTANLÁGA 10 § 2 MOMEANTTAS OAIVVILDUVVON ČÁZÁDAGAIN (EAI GUOSKKA GUOLÁSTANLOBIID, MAT VUVDOJUVOJIT GIELDDA OLBMUIDE)

Lohpeguovlluguovdasaš luosa ja dápmoha goargŅunguovlluid guollebivddu dihtomearit jahkásaččat 2023. Dihtomearit leat almmuhuvvon lohpejándoriiguin.

Gielda	Lohpeviidodat	Lohpejándoriid mearri jahkásaččat
Eanodat	1550 Leahttáseatnu-Boazoeatnu	3600 - 4100 jdr *
Eanodat	1554 Bálojohka-Jiehtájohka	500 jdr
Eanodat	1556 Ovnesjohka-Geahkkil-Bievrrašjohka	2000 jdr
Anár	1565 Njávđán, Váddjohka, Silisjohka	1000-2300 jdr **
Anár	1567 Avviljohka, Tovâsjuuhâ, Soahtejohka, Riebanjohka, Lismájohka	2400 jdr
Anár	1578 Juvdu, Maadâtkuâtjuuhâ-Kiäptuvei, Fášku, Leammi-Vuolle-Menešjohka	1600 jdr
Anár	1578 Juutuanjoki, Matkajoki-Kettujoki, Vaskojoki, Lemmenjoki, Ala-Menesjoki	2000 jdr
Anár	1583 Gámasjohka, Giellájohka	1400 jdr
Ohcejohka	1571 Veahčajohka***	
Ohcejohka	1572 Ohcejohka Geavojávrrri rádjai***	

* = Lohpejándoriid meari sáhtttá dárkkálmahttit dárbbu mielde jahkásaččat molsašuddangaskka rámmaid siste dan vuodul man olu Durdnosjohkii gorgŅot luosat.

** = Lohpejándoriid meari sáhtttá dárkkálmahttit dárbbu mielde jahkásaččat molsašuddangaskka rámmaid siste luosaid meari mielde dahje ođđasut dutkandieđu vuodul.

*** = Deanu čázádaga luosa ja dápmohiid goargŅunguovlluid sierra lobiid jándoriid mearri nannejuvo sierra mearrádusain.

Luosa ja dápmoha dakkár goargŋunguvlui gullevaš lohpeguvlui dahje dan oassái, mas lea eiseválddi nannen dahje lánkaásaheapmái vuodđuduvvi guolástangiellidus dahje guolástanráfáidahttin, dohko eai mieđihuvvo sierra lobit guolástangildosa dahje -ráfáidahttima fámus leahkima áiggis. Lobiid mieđiheami sáhtta ráddjet maidái guollešlájaid hedjonan dili dan gáibidettiin. Goargŋunguvlluid rájât sáhttet dárkkistuvvot ovdamearkan ođđa dutkandieđu dahje goargŋunguovlomuddema duogábealde lean suodjalandárbbuid dan doarjjodettiin.

Lohpeguovlluid sánalaš válddahallamat čázádatguovlluid guovdu leat buktojuvvon ovdan mildosis 1. Lohpeguovlluid kárttat ja guovlluguovdasaš govvádusat buktojuvvojit ovdan Meahciráđđehusa rektikartta.fi ja eräluvaf.fi -bálvalusain. Lohpeguovlluid rájaid meroštallamis leat heivehan Anára ja Eanodaga guolástanviidodagaid meroštallan luosa ja dápmoha goargŋunguvlluid rájaid ja Deanu čázádatguovllus dan oalgečáziid guovlluid, mat leat meroštallon guolástannjuolgadusas.

Vuoduštusat

Dát dihtomearremearrádus vuodđuduvvá meahciráđđehuslága 18 §:ii (guolástanlobiide guoskevaš guvllolaš dihtomearit) ja guolástanlága 5 §:ii ja 10 §:ii (luosa ja dápmoha goargŋunguvlluide mieđihanláhkáii lean guvllolaš guolástandihtomearit) sihke maŋjeleappos ovdan buktojuvvon eará seadusvuđđui dan lánkáii, ahte guolástanlága 1 § ulbmil ollašuvvá Meahciráđđehusa hálddašan stáhta čáhceviidodagain Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddain ja Soađegili gielddas Sámi bálgosa guovllus.

Dihtomearremearrádusas báikkálaš guollebivdu lea váldon vuhtii ja sáme kultuvrra hárjeheapmi sámiid ruovttuguovllus lea dorvvastuvvon maidái guolástanordnemiid hárrái fámus lean, guollebivddu mudden, lágaid ja ásusaid mielde. Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddas ássán olbmui lea vuoigatvuohta nuvttá lohpaí ruovttugielddaset gullevaš stáhta čáhceguovlluin guolástanlága 10 §:a mielde. Sis lea vejolaš bivdit guoli nuvttá stákkuin ja bivdosiiguin earret luosa ja dápmoha goargŋunguvlluid. Luosa ja dápmoha goargŋunguvlluide gieldda olbmui lea vejolašvuohta lotnut áigodatlobi, mat leat váldon vuhtii guovlluid eará dihtomeari meroštaladettiin.

Culadettiin Sámedikki Meahciráđđehus nanne dihtomearreáigodaga 2023 Ohcejoga meahcceguovlu (1574) lobiid, Ohcejoga duottarčáziid bivduslobiid ja Deanu luosa ja dápmoha goargŋunguvlluid sierra lobiid jándoriid meari spiehkastatlaččat sierra mearrádusa bokte.

Gávppálaš guollebivdui ja guollečáziid láigoheapmái guoski mearrádusat dahkkojit meahciráđđehuslága 18 § 3 momeantta mielde virgeolmmošmearrádusain, dalle daidda ii sierra dárbbas nannet guvllolaš dihtomeari. Gávppálaš guollebivdu gullá guolástanlága 10 §:s oaiivilduvvon Davvi-Sámi guolástanlohpaí. Davvi-Sámi nuvttá guolástanlohpaí vuoigadahtton olbmos lea ovdasadjji go mieđihuvvojit lobit gávppálaš guollebivdui stáhta čáziin Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddain. Gávppálaš guollebivddu lohpearrádusat dahkkojit lohpeáigodahkii 2023-2025. Lohpearrádusa fámus leahkin gáibida fámus lean Meahciráđđehusa guollebivddu dihtomearremearrádusa. Sámi bálgosa guovllu (Lokka-Poartabákti) gávppálaš guollebivddu dálá lohpearrádusat leat fámus jagi 2024 lohppii, man maŋjá ordnejuvvo ođđa lohpeohcan jagiid 2025-2029 gávppálaš guollebivddu lobiin.

Meahciráđđehus lea dihtomeariid nannedettiinis váldán vuhtii guolástanvuoigatvuođaid, mat vuodđuduvvet lánhkii ja oamastanvuoigatvuhtii ja daidda buohtastahtti vuoigatvuođaide Meahciráđđehusa hálddašan eanan- ja čáhceviidodagain. Dákkáraš vuoigatvuođat leat ee. guolástanlága 7 § mielde oaggun, oaggun jienja alde ja vuoggaguolástus, guolástanlága 41 § ja 45 § addin fápmudusain mieđihuvvon guolástanlobiiguin guolásteapmi sihke guolástuslága 10 §:s oaiivilduvvon Eanodaga, Anára dahje Ohcejoga gielddas fásta orru olbmo nuvttá lohpi guolástussii namuhuvvon gielddaid stáhta čáhceviidodagain sihke guolástanlága 6 §:s oaiivilduvvon sierravuođot guolástanovddut stáhta čáhceviidodagain. Dihtomearit leat nannejuvvon nu, ahte namuhuvvon

vuogatvuodát eai loavkiduvvo. Dát dáhpáhuvá várrogasvuodáprinsihpain sihke ollahuvvan lohpevuodimis ja -geavadiin hápmahuvvan vásáhusaid vuodul. Guolástanlága 7 §:s oaiivilduvvon guolástanlosádus (oaggun, jienja alde oaggun, vuoggaguolástus guollenáliiddikšunmávssu vuodul), guolástanviidodagain lea váldojuvvon vuhtii dihtomeriid meroštallamis Luondduriggodatguovddáša čoaigin guolástan- ja sálašdieđuid vuodul guolástanviidodagain guovdu (Eskelinen & Mikkola 2019). Dihtomeriid meroštallamis leat dasa lassin váldojuvvon vuhtii guolásteddjiid Meahciráđđehussii sádden sálašmáhahagat.

Dihtomeriid meroštallamis vuhtii váldon sierravuđot guolástanovddut

Meahciráđđehusa dihtomeriid meroštallamis leat vuhtiiváldon guolástanlága 6 §:s oaiivilduvvon sierravuđot guolástanovddut stáhta čáziin guolástanlága 43 §:s ja 44 §:s áshuvvon vugiin.

Guolástanlága 43 §:s oaiivilduvvon sierra guolástanovdoduovlluid oasil suvdilis guolásteami eanemus mearri lea vuhtiiváldon máinnašuvvon paragrafa 2 momeantta mielde. Momeanttas áshuvvo, ahte stáhtii gullán čáhceviidodagas lean sierra guolástanovdoduovllus guolástanvuogatvuohhta juohkása nu, ahte bealli guolástanovdoduovllu suvdilis guolásteami eanemus mearis gullá stáhtii ja bealli sierravuđot guolástanovdduid osolašgiddodagaide earret Anárjávrris, gos stáhtii gullet guokte goalmmátoasi ja sierravuđot guolástanovdduid osolašgiddodagaide okta goalmmátoassi suvdilis guolásteami stuorámus mearis. Guolástanlágas mearriduvvon sierraákkalaš guolástanvuogatvuohhta ii eastte dán dihtomearremearrádusas oaiivilduvvon guollebivddu maiddá guolástanviidodagain, gieldda olbmuid hárbjehan guollebivddu, nuortalaččaid guollebivddu nuortalašguovllus, almmolaš guollebivddu guolástanlága eaktudan suvdilis ávkkástallama mielde.

Guolástanlága 44 §:s oaiivilduvvon sierra guolástanbáikkiid oasil suvdilis guolásteami eanemus mearri lea vuhtiiváldon máinnašuvvon paragrafa 1 momeantta mielde oppalohká guolástanovddu hálddašeddjiide gullevažžan.

Dihtomearremearrádusa bistin

Dát mearrádus lea dahkkon 1-jahkásažžan áigodahkii 2023. Jagi 2022 alimus rievtti rihkusáššiid ovdamearrádusas leat váldon bealli sápmelaččaid guolástanvuogatvuhtii. Sámedikkiin gevvon ráđđádallamiin 5.12.2022 sohppojuvvui, ahte jagi 2023 áigge Meahciráđđehus ráđđádallá Sámedikkiin om. ovdamearrádusaid vuhtiiváldinvejolašvuodain ja –ákkain dihtomearremearrádusa ollašuttima oktavuodas.

Luosa ja dápmoha goargunguovlluid lohpedihtomearit stáhta čáziin čázadagaid guovdu

Dihtomeari bidjan čázadagaid guovdu doarju guolástanlága 10 § 2 momeanttas máinnašuvvon guovddáš johtiguollečázadagaid guollebivddu ordnema johtiguollenáliid dorvasteaddji suvdilis vugiin nu, ahte luossa- ja dápmotnáliid sierralágan dilit váldojuvvojit vuhtii. Dihtomeriid meroštallan vuodđuduvvá buoremus diedalaš dutkan- ja čuovvundihtui mii lea geavaheamis dahje diedalaš árvoštallamii dan čázadaga luossa- ja dápmotnáliid dilis, čázadaga veajetbuvttadanvejolašvuodain ja ulbmillaš gođdonáli sturrodagas sihke guolástandeattus. Lohpejándorat leat meroštallojuvvon ja čuozihuvvon čázadagaid siste váldimiin vuhtii čázadagaid árvoštallon buvttadannávcca ja guollenáliid lunddolaš eallingierddu. Goargunguovlluin stáhta čáziin leahkki sierra guolástanovdoviidodagaid sierravuđot guolástanovddut leat váldon vuhtii dihtomeriid meroštallamis ja čuoziheamis.

Eará čáziid stággobivdolohpedihtomearit ja bivddusguolástanlohpedihtomearit stáhta čáziin

Dihtomearremearrádusain meroštallo guvllolaččat Meahciráđđehusa vuovdin stággobivdo- ja bivddusguolástanlobiide vuodđuduvvi guollebivddu ordnema almmolaš linjen ja mearri guovlluid

mielde. Dihtomeari ásaheapmi čázadagaid guovdu doarju guolástanlága 1 § ulbmila ordnet guolleriggodagaid geavaheapmi ja dikšun suvdilis vugiin nu, ahte guollenáliid lunddolaš eallingierdu ja guolleriggodagaid mánggabealatvuohta vuhtiiváldojuvojit.

Bivdduslohpedihtomearri gokčá bivddusguolástusa Meahciráđđehusa lobiiguin. Bivdduslohpeguovlluin dáhpáhuvan ámmátguollebivdu lea váldon vuhtii dihtomeriid meroštallamis. Juos bivdduslohpeguovlluin báhcá jahkásaš bivdduslohpedihtomearri geavatkeahtá, sáhtá guollečáziid dikšuma ja gávppálaš guollebivddu ovddideami várás dihtomeari dárbbu mielde geavahit maiddá gávppálaš guollebivdui ja nuppegežiid.

Guolleriggodagaid suvdilis geavaheapmi ja guollebivddu stivren ja mudden

Suvdilis guollebivddu eanemus mearri lea meroštallojuvvon buoremus oažžumis lean dieđu vuodul. Meroštallamis leat ávkkástallan Davvi-Sámi čázadagaide guoski dieđalaš dutkan- ja čuovvundieđuid sihke várrugasvuođa vuodđojurdaga ja Meahciráđđehusa guolástanlohpevuovdimis ja -geavadagain čoggon vásáhusa. Lohpedihtomeriid meroštaladettiin leat ávkkástallan Luondduváriidguovddáža čoaggán sálašdieđuid luosa ja dápmoha goargnjunguovlluin. Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gieldda olbmuid áigodatlobiid oassi (guolástanláhka 10 §2 momeanta) lea váldon vuhtii guovlluid guovdu oanehisáigodaga lohpejándordihtomeriid meroštaladettiin ja nannedettiin. Árvvoštallan áigodatlobiiguin dáhpáhuvan guolástandeattus vuodđuduvvá eanaš jagiid 2017-2021 lohpevuovdima ollašuvvamii árvvoštallojuvvon guolástandeaddagii, mii lassána gieldda olbmuid guollebivddu bokte. Fuomášahtti lea maiddá dat, ahte maiddá báikkálaččain lea vejolašvuohta skáhppot oanehisáigge jándorlobiid guollebivdui.

Luosa ja dápmoha goargnjunguovlluid ja stággo- ja bivddusguolástusa dihtomeriid nannedettiin lea dasa lassin leamaš vuodđun dat, ahte guolástettiin geahččaluvo guolástanlága 1 § mielde dorvvastit guolleriggodagaid suvdilis ja mánggabealat buvttadeapmi, guollenáliid lunddolaš eallingierdu ja guolleriggodagaid ja eará čáhceluonddu mánggabealatvuođa ja suodjaleami ja ahte guollenáli ávkkástallo jierpmálaš vuoduin ja váldojit vuhtii guolleekonomalaš bealit.

Deanu oalgečáziid buohta dihtomeriid rehkenastimis leat atnán ávkin guhkes áigegaskka sálašmeriid (1976-2021) ja ovddit gieldda olbmuid nuvttá guolástanlobiiguin ollašuvvan guollebivddu meari. Lohpejándorat leat rehkenastojuvvon ja čujuhuvvon Deanu čázadatguovllu siste váldimiin vuhtii čázadaga dalá buvttadannávcca ja guolleváriid lunddolaš eallingierddu. Luossanáliid dikšunplána boahá boahhte boahttvuodas stivret stáhta čáziid ávkkástallama. Smávit oalgečáziid guollenáliid dilis, guolástandeattus ja sálašmeriin eai leat oažžumis doarvá dárkilis dieđut, nuba daidda eai vuovdde lobiid oppanassiige várrugasvuođaprinshipa mielde.

Geavu luonddumeahcis guolástusas mearriduvvo muhtun stáhta oamastan guovlluide vuodđuduvvon álbmotmehciin ja luonddumehciin (18.12.1981/923) addojuvvon ásašusa 6 paragrafas, man mielde Geavu luonddumeahcis guollebivdu lea lobálaš báikkálaš olbmuide. Dáinna njuolggadusain stáhta doaibmaváldi ráddjejuvvo nu, ahte guolástanlobiid sáhtá mieđihit dušše báikegottálaččaide. Áigodahkii 2023 Gevvui eai mieđit oanehisáigge jándorlobiid. Ohcejoga gieldda olbmuide mieđihuvvojit gielldaguovdasaš áigodatlobit (guolástanláhka 10 § 2 mom).

Davvi-Sámi gieldda olbmuid vuoggabivddu (guolástanláhka 10 § 2 mon.) áigodatlobiiguin dáhpáhuvan guollebivdu mearriduvvo lohpeeavttuiguin, mat leat sálašdihtomearit guolásteaddji guovdu, sálláša raporterengeatnegasvuohta ja earát almmolaš ja lohpeguovllu guovdu lean ráddjehusat. Dávisteaddji ovttaskas áššiid guollebivddu stivren čáhceguovllu guovdu ja mudden gullá maiddá vuvdojuvvon oanehisáiggi stággobivdolobiide, maid dihtomearit leat nannejuvvon dán mearrádus. Sálašraporeteremii gullevaš oppalašeaktu guoská buot mieđihuvvon lobiid. Meahciráđđehusa guolástanlobit eai atte vuogiatvuođa bivdit ollásit láigohuvvon čáziin, guollešaddadan- dahje eará ráfáidahtton čáziin.

Gáldut

Eskelinen, P. & Mikkola, J. 2019. Vuoggabivdu guolledoalloguovlluin. Luonddusuorge- ja biodoaludutkan 75/2019. Luondduriggodatguovddáš. Helsset. 30 s.

Láhkačuoggát

Láhka Meahciráđđehusas (234/2016), 5 §, 18 §, 39 §

Guolástanláhka (379/2015), 1 §, 5 §, 6 §, 8 §, 10 §, 41 §, 43 §, 45 §, 63 §§

Láhka sámekikkis (974/1995), 4 §, 9 §

Nuortalašláhka (253/1995), 9 §

Ásahus muhtun stáhta oamastan guovlluide vuodđuduvvon álbmotmehciin ja luonddumehciin (18.12.1981/932)

Nuppástusohcan

Dán mearrádussii duhtameahttun oažžu ohcat dasa váidimiin nuppástusa Davvi-Suoma hálddahusrievttis dađi mielde go hálddašanláhkameannudanlágas (808/2019) mearriduvvo.

Váidinčujhus lea mielddusin.

Mearrádusa ollašuttin

Dát mearrádus sáhtá ollašuttuojuvot nuppástusohcamis fuolakeahtá.

Nuppástusohcaneiseváldi sáhtá goitge gieldit mearrádusa ollašuttima.

Ákkastallamat: Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gieldda olbmuid riekti oažžut guolástanlága 10 §:a mielde mieđihuvvon guolástanlobi gáibidit dihtomearremearrádusa ollašuttima seammás váidináiggi manjá, vai lobiid addin sáhtá joatkašuvvat almmá gaskkalduhttimiid ovddit dihtomearremearrádusa nogadettiin 31.12.2022. Mearrádusa ollašuttin addá vejolašvuoda bivdodoallohoavdda guolástanlobiid guoskevaš mearrádusdoaimaválldi delegerema (Meahciráđđehusláhka 18 § 3 mom), mii lea lohpevuovdima ollašuttima deatalaš gáibádus. Lassin mearrádusa ollašuttimiin sihkarastit guolleváriid suvdilis ávkkástallama ovddit dihtomearremearrádusa nogadettiin.

Mearrádusa diehtunaddin

Dát mearrádus addojuvvo diehtun almmolaš diehtunaddima bokte. Mearrádus lea oaidninláhká 30.1.2023 rádjái Meahciráđđehusa guovddášovttadagas (Ratatie 11, 01300 Vanda), Meahciráđđehusa Avvila bálvalanbáikkis (Sairaalantie 3 B, 99800 Avvil), Meahciráđđehusa Dávvi-Sámi luondduguovddáš Siiddas (Inarantie 46, 99870 Anár) ja Meahciráđđehusa Duottar-Sámi Luondduguovddášis (Peuratie 15, 99400 Eanodat) sihke www.eräluvut.fi-siidduin ja www.metsa.fi-siidduin. Áššegirjji oaidninláhká bidjamis almmuhuvvo virggálaš bláđis sihke dasa lassin čuovvovaš aviissain: Helsingin Sanomat, Lapin Kansa ja Kaleva.

Bivdodoallohoavda

Jukka Bisi

Alladárkkisteaddji

Olli Urpanen

Lohpeguovllut čázádagaid mielde

Čázádat (lohpeguovllu nr)	Goargŋunguovlluid rájít
Deanu čázádat	
Ohcejohka (1572)	Ohcejohka Deanus Geavojávrái
Veahčajohka, Váišjohka (1571)	Veahčajohka Deanus Veahčajávrái
Njávdáma čázádat	
Njáv dán (1565)	Njáv dáma riikkarájis Opuskasjávrái, Njáv dán Opukásjávrris Idjajávrái. Silisjohka Opukásjávrris Vuolimus Silisluobbalii (Stuorra Silisluoppal), Vaddjohka Idjajávrris Nihkolasjohkanjálbmái
Doallánjoga ja Báhcaveaji čázádat	
Lohttu, Šuomâ (1568)	Lohttu riikkarájas Vellisärpimäojanjálmmi rádjái, fárrui logadettiin Torkojohka, Kolmäsjuuhâ Šuomâ Lankojärvii
Avviljohka (1567)	Anárjávrris Gorsaádjaga njálbmái Leammi álbmotmeahcis ja Avviljohkii golgi jogat Toväsjuuhâ, Soahtejohka, Riebanjohka ja Lismájohka
Juvdu (1578)	Anárjávrris Solojávrai
Maadâkuátjuuhâ (1578)	Maadâkuátjuuhâ Solojávrris Báđarii
Kläptuvei (1578)	Maadâkuátjuuhâs Muttosjávrái
Fášku (1578)	Báđaris Fáškuluobbala rádjái
Leammi, Vuolle-Menešjohka (1578)	Pááđaris Ravadasjávrái, Vuolle-Menešjohka Báđaris Menesjávrái
Durdnosjoga ja Ovnnesjoga čázádat	
Leahttáseatnu, Boazoeatnu (1550)	Olles johka, fárrui logadettiin Doareseatnu Vuottesjoganjálbmái
Jiehtájohka, Bálojohka (1554)	Jiehtájohka Buvssašjoganjálbmái, Bálojohka Bázetjoganjálbmái
Ovnnesjohka, Geahkkil, Bievrrášjohka (1556)	Ovnnesjohka Ovnnesjávrái, Geahkkil Gállájohkanjálbmái, Bievrrášjohka Vuottesjávrái Bievrrášjávrái

Luosa ja dápmoa lohpeguovllut Deanu, Njávdáma, Doallána, Báhčaveaji ja Durdnos- ja Ovnesjoga čázádagain (nummirat čujuhit Meahciráđđehusa lohpeguovlluide čázádagaid guovdu).

